Kronik Hastalıklarda Vaka Yönetimi ve Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları

Editörler
Doç. Dr. Sevda UZUN
Dr. Döne GÜNAY

Vizetek
Yayıncılık

Kronik Hastalıklarda Vaka Yönetimi ve Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları

Editörler
Doç. Dr. Sevda UZUN
Dr. Döne GÜNAY

Yazarlar
Ali DOĞAN - Aynur CİN - Betül Mumcu BOYRAZ - Birgül VURAL - Birsel Canan DEMİRBAĞ Burak ŞİRİN - Didar KARAKAŞ İNCE - Dilek GELİN - Dilek HASSOY - Döne GÜNAY
Ebru KARACA - Elif KAYA - Emine GÜNEŞ ŞAN - Emrullah YILDIRIM - Esra AYDIN
Fatma AYDIN - Fatma Gönül BURKEV - Gökcem DURU - Gökçe DEMİR - Hatice AĞRALI
İlknur KAHRİMAN - Kıymet GÜLPINAR - Mehmet Çağatay BOYRAZ
Nur Deniz EYÜPOĞLU KARAOĞLU - Rasime YILDIRIM DÜĞEROĞLU - Selin Nur ALTUN
Sevda UZUN - Sibel ASİ KARAKAŞ - Suheyla YURT - Sümeyya KAYA BUDAK - Sümeyye KAVİCİ
Şeyda ERÇEL - Şeyda ÖZTUNA - Şeyma LALOĞLU - Şükriye YENİÇERİ - Şule ÇALIŞIR KUNDAKÇI
Tansel BEKİROĞLU ERGÜN - Tuğba YILDIRIM - Tülay Yılmaz BİNGÖL - Zeynep ÖZKÖK

E-ISBN: 978-625-382-509-6
DOI: 10.54637/vizetek.9786253825096

Copyright © Vizetek
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra KULAKSIZ
Kapak Tasarımı: Ahmet TUNÇDEMİR
Dizgi-Mizanpaj: Samet TORUN
Yayım: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)
Elektronik Yayın Formatı: PDF Elektronik
Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Vizetek
Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 41575

Hayatımın anlamı canım eşime,
Hayatımın en büyük mutlulukları canım yavrularım Mustafa Kemal,
Eslem Naz ve Selami Ertuğrul'a

Sevda UZUN

Sevgilim Osman' a
Hayatımın neşesi Zehra ve Fırat' a..

Döne GÜNAY

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Sindirim Sistemi ve Karaciğer Hastalıklarında Vaka Yönetimi ve Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 3
Ali DOĞAN

2. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Hasta Merkezli Bakım, Öz Yönetim ve Davranış Değişikliğinin Desteklenmesi 20
Aycan KAYALAR

3. BÖLÜM

Yaşlı Bireylerde Multimorbiditeye Yönelik Vaka Yönetimi ve Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 43
Aynur CİN

4. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Aile Merkezli Bakım ve Bakım Verenlere Yönelik Psikososyal Destek 67
Didar KARAKAŞ İNCE

5. BÖLÜM

Kronik Hastalıkların Küresel Yükü, Psikososyal Boyutu ve Sağlık Sistemlerine Etkileri 94
Dilek HASSOY

6. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Psikososyal Müdahaleler ve Kanıta Dayalı Terapi Yaklaşımları 108
Döne GÜNAY
Sevda UZUN

7. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Damgalanma, Sosyal İzolasyon ve Sosyal Katılımın Desteklenmesine Yönelik Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 125
Ebru KARACA

8. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Etik, Hasta Savunuculuğu ve Geleceğe Yönelik Vaka Yönetimi Yaklaşımları 145
Elif KAYA

9. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Semptom Yönetimi ve
Yaşam Kalitesinin Desteklenmesinde Kanıta Dayalı
Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 171
Emine GÜNEŞ ŞAN

10. BÖLÜM

Nadir Hastalıklarda Vaka Yönetimi ve Kanıta Dayalı
Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 188
Emrullah YILDIRIM

11. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Sağlık Okuryazarlığı Hasta Eğitimi ve
Bakım Sürekliliğinin Koordinasyonu 209
Erdal AKDENİZ

12. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Psikolojik Dayanıklılığın Desteklenmesi:
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 221
Esra AYDIN

13. BÖLÜM

Yaşlı Bireylerde Düşme Korkusunda Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 239
Fatma AYDIN
Birsel Canan DEMİRBAĞ

14. BÖLÜM

Kalp Yetmezliğinde Yoğun Bakımda Kanıta Dayalı
Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 256
Fatma Gönül BURKEV

15. BÖLÜM

Jinekolojik Kanserli Kadınlarda Beden İmajı, Cinsellik ve
Psikososyal Uyumun Desteklenmesinde Kanıta Dayalı
Hemşirelik Yaklaşımları 277
Gökcem DURU

16. BÖLÜM

Diyaliz Hastalarında Psikososyal Sorunların Yönetiminde
Kanıta Dayalı Hemşrelik Yaklaşımları 290
Gökcem DURU

17. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Tedaviye Uyum ve
Polifarmasi Yönetiminde Motivasyonel Görüşme Temelli
Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 302
Hatice AĞRALI

18. BÖLÜM

Hematolojik Hastalıklarda Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 329
Dilek GELİN

19. BÖLÜM

Kronik Solunum Sistemi Hastalıklarında Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 359
Kıymet GÜLPINAR
Gökçe DEMİR

20. BÖLÜM

Palyatif Bakım Hastalarında Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımı 359
Mehmet Çağatay BOYRAZ
Betül MUMCU BOYRAZ

21. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik:
İlkeler, Kuramlar ve Güncel Kanıtlar 402
Melisa BULUT

22. BÖLÜM

Kronik Hastalığı Olan Çocuklarda Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 414
Nur Deniz EYÜPOĞLU KARAOĞLU
İlknur KAHRİMAN

23. BÖLÜM

Kronik Böbrek Hastalıklarında Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 427
Özge DEMİR

24. BÖLÜM

Kadın Sağlığı ve Kronik Hastalıklar:
Vaka Yöntem ve Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 442
Rasime YILDIRIM DÜĞEROĞLU

25. BÖLÜM

Kronik Hastalıklar ve Meyda: Sağlık Hizmetlerindeki Etkileri 473
Selin Nur ALTUN

26. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Fiziksel Yeti Yitimi ve
Psikolojik Uyum Süreçleri 486
Sevda UZUN
Döne GÜNAY

27. BÖLÜM

Romatolojik Hastalıklarda Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 500
Suheyla YURT
Şeyma LALOĞLU
Şeyda ERÇEL
Sibel ASİ KARAKAŞ

28. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Vaka Yönetimi:
Kavramsal Çerçeve, Modeller ve Hemşirenin Rolü 529
Sümeyya KAYA BUDAK
Birsel Canan DEMİRBAĞ

29. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Dijital Sağlık, Tele-Sağlık ve
Yapay Zekâ Destekli Vaka Yönetimi 543
Sümeyye KAVİCİ
Burak ŞİRİN

30. BÖLÜM

Nörolojik Hastalıklarda Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Uygulamalarda Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımı 575
Şeyda ÖZTUNA

31. BÖLÜM

Diyabet ve Metabolik Hastalıklarda Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 599
Şule ÇALIŞIR KUNDAKÇI

32. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Bakım Veren Yükü ve
Yükün Azaltılmasına Yönelik Müdahaleler 614
Tansel BEKİROĞLU ERGÜN
Birgül VURAL

33. BÖLÜM

Kanser Hastalarında Vaka Yönetimi ve
Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 640
Tuğba YILDIRIM

34. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Sağlık Anksiyetesi ve
Belirsizlikle Baş Etmeye Yönelik Kanıta Dayalı
Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları 684
Tülay YILMAZ BİNGÖL
Şükriye YENİÇERİ

35. BÖLÜM

Kronik Hastalıklarda Psikososyal Gereksinimlerin Değerlendirilmesi ve
Bireyselleştirilmiş Bakım Planlaması 708
Zeynep ÖZKÖK

ÖN SÖZ

Kronik hastalıklar, bireyin fiziksel sağlığının yanı sıra psikolojik ve sosyal yaşamını da etkileyen, uzun süreli ve çok boyutlu sağlık sorunlarıdır. Hastalık sürecinde ortaya çıkan semptomlar, tedavi gereksinimleri, günlük yaşamda karşılaşılan güçlükler ve değişen bakım ihtiyaçları, sağlık hizmetlerinde bütüncül bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Bu nedenle kronik hastalık yönetiminde temel amaç, yalnızca hastalığın kontrol altına alınması değil; bireyin yaşam kalitesinin korunması, öz yönetim becerilerinin geliştirilmesi ve bakımın sürekliliğinin sağlanmasıdır.

Kronik hastalık bakımında önemli bir yere sahip olan vaka yönetimi, bireyin gereksinimlerinin değerlendirilmesini, bakımın planlanmasını, sağlık hizmetlerinin koordinasyonunu ve bakım sonuçlarının izlenmesini kapsayan sistematik bir süreçtir. Hemşireler bu süreçte hasta eğitimi, bakım koordinasyonu, danışmanlık ve hasta savunuculuğu gibi sorumluluklarıyla önemli roller üstlenmektedir. Vaka yönetimi, disiplinler arası iş birliğini güçlendirirken bireye özgü bakımın planlı ve sürdürülebilir biçimde yürütülmesini desteklemektedir.

Kronik hastalıklarla yaşamak, fiziksel güçlüklerin yanı sıra belirsizlik, kaygı, sosyal rollerin değişimi ve hastalığa uyum sorunlarını da beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle psikososyal hemşirelik yaklaşımları, bütüncül bakımın ayrılmaz bir parçasıdır. Terapötik iletişim, psikososyal değerlendirme, hasta ve aile eğitimi, öz yönetim desteği ve uygun psikososyal müdahaleler, bireyin hastalıkla baş etmesini ve bakım sürecine katılımını destekleyebilmektedir. Bu uygulamaların bilimsel kanıtlar, klinik uzmanlık ve bireysel gereksinimler doğrultusunda yürütülmesi, nitelikli hemşirelik bakımının temel unsurlarındandır.

"Kronik Hastalıklarda Vaka Yönetimi ve Kanıta Dayalı Psikososyal Hemşirelik Yaklaşımları" başlıklı bu kitap, kronik hastalık bakımında vaka yönetimi ile psikososyal hemşirelik uygulamalarını bütüncül bir bakış açısıyla ele almak amacıyla hazırlanmıştır. Eserde, bakımın planlanması ve koordinasyonu ile bireyin psikososyal gereksinimlerinin karşılanması arasındaki ilişki ön plana çıkarılmaktadır. Bu yönüyle kitap, bilimsel bilginin klinik uygulamalara aktarılmasını desteklemeyi ve birey merkezli bakım anlayışının geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Farklı uzmanlık alanlarından akademisyen ve araştırmacıların katkılarıyla hazırlanan bu eserin; hemşirelik öğrencileri, klinisyenler, akademisyenler ve kronik hastalık yönetiminde görev alan sağlık profesyonelleri için yararlı bir başvuru kaynağı olması hedeflenmektedir. Kitabın, hemşirelik eğitimine ve klinik uygulamalara katkı sağlamasının yanı sıra kronik hastalık bakımına yönelik bilimsel çalışmalara da yol gösterici olması temenni edilmektedir.

Eserin hazırlanmasında bilgi, deneyim ve emekleriyle katkıda bulunan tüm bölüm yazarlarına içtenlikle teşekkür ederiz. Bu kitabın, kronik hastalık yönetiminde hemşireliğin bilimsel ve profesyonel rolünün güçlenmesine ve bütüncül bakım anlayışının gelişmesine katkı sağlamasını dileriz.

Doç. Dr. Sevda UZUN
Dr. Döne GÜNAY

1. BÖLÜM

SİNDİRİM SİSTEMİ VE KARACİĞER HASTALIKLARINDA VAKA YÖNETİMİ VE KANITA DAYALI PSİKOSOSYAL HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Ali DOĞAN[1]

Giriş

Sindirim sistemi ve karaciğer hastalıkları, dünya genelinde mortalite, morbidite ve sağlık harcamalarının önemli nedenleri arasında yer almaktadır (Zahedi vd., 2022; Gong vd., 2024). İnflamatuvar bağırsak hastalıkları, peptik ülser, gastrointestinal kanserler, pankreatit, siroz, viral hepatitler ve nonalkolik yağlı karaciğer hastalığı gibi kronik hastalıklar yalnızca fiziksel sağlığı değil, bireyin psikolojik, sosyal ve ekonomik yaşamını da önemli ölçüde etkilemektedir(Bernabeu vd., 2024; Ufere vd., 2022).

Kronik hastalıklarla yaşamak; anksiyete, depresyon, stres, beden algısında değişiklik, sosyal izolasyon, iş gücü kaybı ve yaşam kalitesinde azalma gibi çok yönlü sorunlara yol açmaktadır (Çakmak ve Nural, 2019). Özellikle karaciğer nakli bekleyen hastalar, inflamatuvar bağırsak hastalarında stoma açılması, gastrointestinal kanser tanısı alan bireyler ve kronik karaciğer yetmezliği bulunan hastalar yoğun psikososyal desteğe ihtiyaç duymaktadır(Yıldız ve Kılınç, 2021).

Modern sağlık hizmetlerinde yalnızca hastalığın tedavi edilmesi yeterli görülmemekte; bireyin biyopsikososyal gereksinimlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi temel yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Korucu vd., 2021). Bu doğrultuda vaka yönetimi modeli, hasta merkezli bakımın koordinasyonunu sağlayan etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır (Çam vd., 2019). Vaka yönetimi; değerlendirme, bakım planlama, koordinasyon, eğitim, danışmanlık, izlem ve sonuç değerlendirme süreçlerini kapsayan sistematik bir bakım modelidir (Çam vd., 2019; Karaağaç ve Var, 2021). Hemşireler ise vaka yönetiminin merkezinde yer almakta; semptom yönetimi, tedaviye uyumun artırılması, psikososyal destek sağlanması, aile danışmanlığı ve hasta

1 Dr, Gümüşhane Devlet Hastanesi, ORCID: 0000-0001-9383-7165.